

29.8.2016

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite OM 10/69/2014, 27.6.2016

LAUSUNTO KORRUPTIOEPÄILYSTÄ ILMOITTAVIEN HENKILÖIDEN SUOJELUA SELVITTÄNEEN TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Oikeusministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriön lausuntoa otsikossa mainitun työryhmän mietinnöstä. Työryhmä korostaa korruptioepäilyistä ja havainnosta ilmoittavien henkilöiden tärkeää roolia korruption torjunnassa ja ennaltaehkäisyssä korostaen, että mahdollistamalla ilmoitusten tekeminen ja suojaamalla ilmoittajia lisään korruptiivisesti toimineiden henkilöiden kiinnijäämisriskiä ja ennaltaehkäistään korruptiota. Mietinnössä painotetaan, että kaikentyyppisestä korruptiivisesta toiminnasta pitää pystyä ilmoittamaan nimettömänä tai ainakin luottamuksellisesti työpaikan sisällä tai ainakin ulkopuoliselle taholle.

Mietinnössä korruptio ymmärrettiin vaikutusvallan väärinkäyttönä edun tavoittelemiseksi. Korruptiomääritelmästä voi työryhmän mukaan erottaa kolme eri alaryhmää:

- rikosoikeudellisesti rangaistava korruptiivinen toiminta
- laiton mutta ei rikosoikeudellisesti rangaistava korruptiivinen toiminta ja
- epäeettinen (ja muodollisesti laillinen) korruptiivinen toiminta.

Ilmoittajien suojelulla viitataan sellaisiin toimiin, joilla suojataan korruptioepäilyistä ilmoittavaa henkilöä (i) raportoinnin yhteydessä (esim. takaamalla ilmoittajan anonymiteetti) ja (ii) vastatoimilta työnantajan, työnantajan palveluksessa olevan henkilön tai työnantajan edustajan toimesta. Vastatoimilla tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, joilla yritetään vaientaa, pelotella tai muuten rangaista ilmoituksen tekijää. Näitä ovat muun muassa erottaminen, etenemistai ylenemismahdollisuuksien menettäminen, palkan aleneminen tai menetys, häirintä, syrjintä tai muuntyyppinen asiaton rangaistus.

Ilmoitusten tekemisen helpottamiseksi työryhmä:

(i) ehdottaa, että perustetaan erillinen sähköinen kanava, jonka kautta kaikentyyppisestä korruptiivisesta toiminnasta voi ilmoittaa nimettömänä tai ainakin luottamuksellisesti

(ii) ehdottaa, että perustetaan työryhmä suunnittelemaan kyseistä kanavaa (ml. ilmoitusten kanavointia toimivaltaisille tahoille) ja pohtimaan ilmoituksia vastaanotettavien tahojen resursseja, ilmoituksia käsittelevien henkilöiden korrup-

tio osaamista sekä tietosuojaan ja nimettömyyteen/luottamuksellisuuteen liittyviä kysymyksiä

(iii) suosittelee, että laaditaan ohjeistuksia, joilla lisätään tuntemusta nimettö-
mästä / luottamuksellisesta ilmoittamisesta, ilmoitusten vastaanottamisesta, kä-
sittelystä ja tutkinnasta sekä ilmoittajien suojelusta

(iv) suosittelee, että ilmoittamiseen ja ilmoittajien suojeluun liittyviä kysymyk-
siä sisällytetään jo järjestettäviin työnantajille suunnattuihin koulutuksiin ja että
parannetaan ilmoituksia vastaanottavien tahojen korruptio-osaamista.

Työryhmä korostaa nimettömän ilmoittamisen tärkeyttä todeten, että vastatoi-
milta usein vältytään, jos ilmoituksen voi tehdä nimettömänä. Työryhmä ehdot-
taa siksi, että:

(i) työnantajat ja muut korruptioon liittyviä ilmoituksia vastaanottavat tahot
mahdollistaisivat nimettömän tai ainakin luottamuksellisen ilmoittamisen

(ii) edellä mainitut tahot laatisivat omat ilmoittajien suojelua koskevat ohjeet ja
kehittäisivät suojelukäytäntöjä,

(iii) valtakunnalliselle korruption vastaiselle verkkosivustolle lisätään tietoa oi-
keudesta suojeluun, suojelua antavista tahoista, suojelun muodoista jne.

(iv) kyseiset teemat otetaan esille kaikissa ilmoittamista ja ilmoittajien suojelua
koskevissa koulutuksissa ja lisätään yleisiin ilmoittamista koskeviin ohjeistuk-
siin

(v) varmistetaan, että suojeluun osallistuvilla virkamiehillä on tarvittava osaa-
minen

(vi) ehdotettu uusi työryhmä lisäksi selvittäisi miten voidaan taata, että ilmoit-
tajan henkilöllisyys pysyisi salassa läpi ilmoittamisprosessin ja sen jälkeen,
samalla varmistaen, että ilmoitusta selvittävillä tahoilla on mahdollisuus saada
tutkintaan tarvittavaa tietoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on perehtynyt työryhmän mietintöön ja siinä teh-
tyihin ehdotuksiin. Mietintö antaa jokseenkin selkeän kuvan korruptioepäily
ilmoittajan suojan nykytilasta. Korruptiokäsitteen alla on kuvattu erilaisia elä-
mäalueita, kuten työelämän säännöksiä ja viranomaisen työsuojeluvalvontaa.
Ministeriö toteaa, että se pitää sinänsä kannatettavina työryhmän tekemiä ehdo-
tuksia korruption torjunnan ja ennaltaehkäisyn keinojen jatkoselvittämiseksi.
Tietoisuuden lisääminen ja kouluttaminen ovat keskeisiä toimintatapoja torjun-
nassa ja ennaltaehkäisyssä.

Erillistä sähköistä ilmoituskanavaa suunniteltaessa tulisi selvittää mahdollisuu-
det olemassa olevien tietojärjestelmien hyödyntämiseen sekä arvioida, keitä
toimivaltaisia viranomaisia mainittu erillinen ilmoituskanava edustaisi. Lisäksi
ministeriö toteaa, että työsuojelutarkastusten tekeminen ja niiden tarpeesta il-
moittaminen työsuojeluviranomaiselle perustuu työsuojelun valvonnasta ja
työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin (44/2006). Jatkossakin
on pidettävä lähtökohtana, että työsuojeluilmoitukset tehdään suoraan toimival-

taiselle työsuojeluviranomaiselle, eikä erillisen ilmoituskanavan kautta, vaikka ilmoitus sisältönsä puolesta mahdollisesti kuuluisi työlainsäädännön laiminlyönnin ohella korruptiivisen toiminnan käsitelmääritelmän piiriin tai aiheuttaisi tarpeen työntekijän suojaamiseen vastatoimilta tai vastaavilta.

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

Neuvotteleva virkamies

Jarno Virtanen

